

Januar 1684 § 1 alene gjort afhængig af Borgerkabs Erhvervelse. Først senere i Anledning af Kjøbstadconsumtionen gjordes ogsaa Rettigheden til i Kjøbstæderne at anlægge nye Meel-Møller ved Forordningen af 1ste Febr. 1797 § 307 afhængig af dertil erhvervede Bevillinger, og, skjøndt Bestemmelsen herom, som maa antages nærmest at være givet for at betrygge Maleafgifternes rigtige Erlæggelse, synes i dette Diemed kun at have fordret Bevillings Erhvervelse af Lyshaverne, uden iøvrigt at have villet lægge Baand paa den indtil da frie Udgang til dette Næringsbrug, blev den dog i Praxis efterhaanden anvendt saaledes, at Bevillinger til nye Mølleanlæg, i Faveur af de alt oprettede Møller, kun tilstodes af Regjeringsautoriteterne, hvor det efter de oplyste Omstændigheder fandtes fornødent, og denne Praxis har senere paa en Maade fundet en legislativ Bekræftelse i den i Placat af 28de October 1823 udtalte Forudsætning om, at Kjøbstadmølleprivilegerne kunne indeholde en sær Indskrænkning med Hensyn til Dværnenes Antal.

Derved, at Udgangen til at drive Mølle-næring saaledes efterhaanden blev underkastet i det Væsentlige de samme Indskrænkninger i Kjøbstæderne som paa Landet, har dog ikke den tidligere bestaaende Forskiel opløst sig i en fuldstændig Lighed, hvad Berettigelsen til Mølle-drift angaar, idet nemlig i Henseende til Næringsens Udøvelse Kjøbstadmøllerne endnu have bibeholdt ikke ringe Fortrin fremfor Møllerne paa Landet, ligesom ogsaa iøvrigt Udøvelsen af Meelmaling i Kjøbstæderne er undergiven andre Regler end paa Landet. Den væsentligste Forskiel bestaar deri, at det, hvor ikke de udstedte Mølleprivileger indeholde sær Indskrænkning i saa Henseende, ifølge Placat af 28de October 1823 ikke er Eierne af Kjøbstadmøller formeent med Hensyn til Dværne-antallet at udvide deres Mølleværker efter Behag, hvorimod Landsbymøllerne ere bundne til et vist, ved Privilegerne for hver især bestemt Antal Dværne, for hvilke der endog, indtil Forordningen af 3die Juni 1825 udkom, var foreskrevet en vis Størrelse. Det er dernæst ikke af uvæsentlig Betydning, at, medens der for Kjøbstadmøllernes Bedkommende kun af

sammes Brugere svares Skat til Communen ligesom af andre næringsdrivende Borgere i Forhold til Næringsens Omfang, ere Landsbymøllerne ansatte til Hartkorn, hvorefter deres Eier have at udrede Skatter til Statskassen. Endelig er den i Møllelovgivningen hjemlede Indskrænkning i den ellers for Statsborgerne almindelige Frihed til, om de ønske det, selv at tilvirke, hvad de anvende til eget Forbrug, givet et større Omfang i Kjøbstæderne end paa Landet, idet det ved Forordningen af 1ste Februar 1797 § 305 er forbudt Kjøbstadindvaanerne i Almindelighed at male eller grotte endog kun til eget Brug paa Gaandsqværne, medens dog enhver Landboer har saadan Ret, og Sædegaardseierne endog Ret til paa særegne Møller at male, hvad der behøves til deres eget og Gaardens Brug. Det maa her endnu bemærkes, at Møllevesenet for Kjøbstædernes og for Landets Bedkommende overhovedet ikke findes ordnet ved sælles Lovbestemmelser. Medens nemlig Forskrifter om Møllenæringen paa Landet, som ovenfor antydet, allerede findes i Lovens 5—11, og denne Materie senere udførligere er ordnet ved Forordningen af 3die Juni 1825, gives der for Kjøbenhavns og de øvrige Kjøbstæders Bedkommendt ingen andre Hovedbestemmelser end Møller-Laug-Attiklerne af 15de Januar 1684. Disse Attikler bære endog heelt igjennem, og navnlig ifølge Udtrykkene i §§ 1 og 4: „inden eller udenfor Stadens Volde“, Præg af nærmest at være givne for Kjøbenhavn, og den i § 1 indeholdte Forpligtelse til at indtræde i Møllerlauget saavel som de øvrige blotte Laugsbestemmelser sunne intetsteds sees at have skullet gjøres gjældende udenfor denne Stad, hvilket ogsaa bestrykes derved, at blandt samtlige Eier af Møller udenfor Hovedstadens Grund ikke Andre end de resp. Eier af 3 i dens Nærhed beliggende Landsmøller samt Eierne af Storeheddinge Mølle nogenstunde vides at have været Interessenter i bemeldte Laug. Men, forsaavidt Attiklerne ikke ere rene Laugsbestemmelser, ere de dog ikke blevne indskrænkede til Kjøbenhavn alene. Ligesom § 5 indeholder udtrykkelige Forskrifter for Landet, der ved Cancellie-Skrivelse af 7de September 1822 ere antagne ogsaa at omfatte